

ŠUMAVA: Závažné námítky

28.3.2017 / neviditelnypes.lidovky.cz

K návrhu zákona o ochraně přírody a krajiny

Při pozorném čtení návrhu a pokusu aplikovat ho na Národní park Šumava lze shledat významné rozpory mezi proklamovanými cíli národních parků a NPŠ a dalšími zásadami jejich provozování a pochopitelně současnou realitou. Jde konkrétně o formulaci cílů v par. 15, a následná opatření, např. při členění území NP do zón, včetně stanovení režimu těchto zón, neboť jsou ve vzájemném ostrém rozporu. S navrhovanou zákonnou podporou prostě nelze cílů dosáhnout.

Je třeba ocenit, že tvůrci zákona jednoznačně a křišťálově jasně definovali cíl NP: Zachování a postupná obnova přirozených ekosystémů ... viz par. 15 a navíc také příloha č. 4 věnovaná speciálně NPŠ. Tím by se park zařadil jednoznačně mezi evropské projekty organizace Rewilding Europe, která usiluje o obnovu divočiny (rozuměj: původních společenstev) v západní Ibérii, východních Karpatech, v rumunských horách i deltě Dunaje, bulharském Velebitu či italských Apeninách. Hlavním nástrojem obnovy divočiny mají být „přírodní procesy a návrat klíčových druhů“. To se celkem jednoduše dosáhne ve vysokohorském prostředí, ale v lesnatých územích nižších poloh, např. na Šumavě, není přírodní síla, která by zde vrátila buk a jedli. Absentující dřeviny s těžkými nelétavými semeny prostě samy nepříkráčí, takže bez lidské intervence se nelze obejít. Nic na tom nemění námitka, že takový „postup není z pohledu vytváření divočiny ideologicky čistý“. Cílem přece není ideologie, ale původní les.

Vrátíme-li se na Šumavu, vytýčený cíl představuje obnovit původní jedlobukové lesy se smrkem na více než 70 % ploše lesů. Jde o počín v Evropě naprosto jedinečný a hodný obdivu, který je ovšem také náročný, bude vyžadovat řadu kvalifikovaných opatření vedených kvalifikovanými lidmi a čas. Původní přeměna na smrkový les trvala lidem několik staletí, a proto nemůže být překvapivé, že nápravu nelze sjednat během několika roků, ale musí trvat minimálně několik desetiletí. O tom se ale v dalších paragrafech předkládaného zákona naprosto nic nedozvíme, navrhovatel se prostě plněním vytýčeného cíle nezabývá.

Naopak se zde objevují naprosto nepochopitelná opatření, která ignorují realitu v lesích NPŠ a jsou pro plnění cíle kontraproduktivní. Jde např. o par. 18, Členění území NP, kde v bodě 1a – zóna přírodní popisuje navrhovatel, že to je území, kde převažují **přirozené ekosystémy**. Kde ale jsou ty jedlobukové lesy, které by byly zónou přírodní, netušíme, takže se také nechápe, proč a jak byla tato zóna vytýčena. Také není jasné, proč ta tendence rychle rozšiřovat „přírodní zónu“ a tím i tzv. bezzásahové území, když obnova přirozené podoby NPŠ zatím není zpracována ani na papíře a je jisté, že bez lidské aktivity to nepůjde. Ano, na Šumavě se ostrůvkovitě vyskytují na vrcholech přirozené smrčiny, ale to území činí jen asi 13 % výměry a nelze ho rozšiřovat, protože prostě smrk v této podobě přirozeně roste jen tam. Bude to asi dost dlouho trvat, než se podaří obnovit stav lesa do té míry, aby se mohly některé celky vyhlásit za přírodní zóny.

Vytýčený cíl NPŠ je jasný a k jeho naplnění nezbude než na většině plochy parku jedlobukový les obnovit, což bez kvalifikované odborné lidské intervence jistě nepůjde. Platí: člověk přírodu a lesy na Šumavě rozvrátil, člověk vše musí zase napravit. Jedlobukový les, v různých nuancích, na Šumavě také neobnoví disturbance, např. rozvrácení umělých smrčín kůrovcem, jak bláhově spekulují aktivisté Duhy, ale musí to být zasvěcené lesnické postupy, pomocí nichž se pod stávajícím, byť nepůvodním smrkovým lesem začne s podsadbami bukem a jedlí. Je přírodní zákonitostí listnatých nebo smíšených lesů, že se obnovují po pozvolném rozpadu hlavní úrovně mateřského porostu pomocí semenáčků, které ale musí být chráněny porostem. Proto je třeba zachovat stávající smrkové porosty a ochránit je před rychlým kůrovcovým rozpadem, což je v zájmu dosažení „cílů ochrany přírodní zóny“ (par. 18 a). Bohužel nic na tom nemění, že to není v souladu se stávající ideologií aktivistů Duhy, vedení parku a s podivem také navrhovatele. Na kůrovcových holinách Šumavy, které jsou hojně rozesety po parku, rozhodně již buk s jedlí

neobnovíme. Zůstanou tady jako vztyčený prst a varování před dogmatickými diletanty, kteří se rozhodli spasit les na Šumavě.

Dalo by se pokračovat, např. o ideologii divočiny a „české cestě Duhy“ jak „divočinu“ vytvořit, o dogmatech, která vznik divočiny „dláždí“, ale to už přímo nesouvisí se zákonem, i když ho silně poznamenaly. Je nyní na poslancích, jak budou hodnotit smysluplnost zákona, který v sobě skrývá tak hluboký rozpor, ale hlavně vůbec neřeší, jak grandiozní cíl naplnit. Je také na posouzení, zda by přece jen nebylo prospěšnější vytvořit speciální zákon jen pro NPŠ, protože úkoly, které tady musí být řešeny, jsou zcela specifické a jiných národních parků se netýkají.

Radomír Mrkva

O autorovi: *Autor je emeritním prof. Les. a dřev. fakulty, MU v Brně. Během profesní dráhy poznal lesní provoz, pracoval ve Výzk.ústavu LH, na LF VŠZ v Brně, v Ústavu Ekologie lesa LF VŠZ a konečně opět na LDF, MU v Brně jako docent a profesor. Zabýval se oborem ochrany lesa, lesnickou entomologií, studoval bionomii, etologi a škodlivost celé řady hmyzích druhů, zejména pak kůrovců. Předmětem zájmu jsou ale také celostní otázky zvyšování odolnosti lesů, kde vzorem jsou přírodní lesy.*